

תפ"ח 3154/05/13 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

תפ"ח 3154-05-13 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

בפני הרכב כב' השופטים:

מ. גלעד [אב"ד]

ר. פוקס

ד. פיש

המאשימה

מדינת ישראל

באמצעות פמ"ח

ע"י ב"כ עו"ד גב' עלית אפשטיין

נגד

הנאשם

פלוני

ע"י ב"כ עו"ד אלי כהן

גזר דין

איסור פרסום

הואיל והנאשם היה קטין בעת ביצוע העבירה והתיק נשמע "בדלתיים סגורות", אנו מתירים פרסום גזר הדין למעט כל פרט מזהה על הנאשם ובני משפחתו.

מבוא

ביום 19.4.13 הגיעו לדאבון הלב לקיצם חייו של מ ז, נער צעיר כבן 19 במותו, וזאת לאחר שהנאשם דקרו דקירה אחת בגב באמצעות סכין.

ביום 13.7.14, לאחר שמיעת ראיות, החלטנו לזכות את הנאשם מעבירת הרצח בכוונה תחילה שיוחסה לו בכתב האישום וקבענו כי הנאשם ביצע עבירת הריגה, לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

בהכרעת הדין קבענו כי בליל האירוע, 19.4.13, בסביבות השעה 22.00, הגיע המנוח לבית הנאשם, יחד עם חברו, ר ג', בכדי לנסות לפתור בדרכי נועם סכסוך מתמשך בין אחות הנאשם לבין אחות המנוח. ר המתין מחוץ לשער הכניסה ואילו המנוח נכנס פנימה, שם נתקל באמו של הנאשם אשר ישבה באותה עת בחצר הבית. משזו הבחינה בו, החלה לצעוק ולקלל את המנוח. ראני, ששמע את הצעקות, רץ פנימה אל החצר וסמוך לאחר מכן הגיעו למקום גם הנאשם, אביו ואחיו הקטן והחלה מהומה. בשלב מסוים, כשהבחין המנוח כי הנאשם מחזיק בידו סכין, נמלט המנוח בריצה לאורך

שביל היציאה מן החצר, בעוד הנאשם רודף אחריו כשהסכין בידו. לבסוף, השיג הנאשם את המנוח על המדרכה הצמודה לשער הכניסה לחצר, בעת שהמנוח החל להוריד רגליו לכביש, ודקר אותו באמצעות הסכין, בגב העליון, דקירה אחת בעומק של כ- 7 ס"מ, אשר גרמה לשבר בצלע שלישית מימין, בקו סמוך לעמוד השדרה וחדרה לריאה הימנית ולווריד הנבוב העליון. לאחר שנדקר, המשיך המנוח בבריחתו, עד שהתמוטט על הכביש במרחק של כ- 105 מטר משער החצר.

המנוח הובהל לבית החולים רמב"ם בחיפה כשהוא במצב אנוש ונפטר לאחר כשעה.

מותו של המנוח נגרם כתוצאה מאיבוד דם נרחב מפצע דקירה בגב עם פגיעה בווריד מרכזי ובריאה הימנית.

לאחר שגרם למות המנוח, זרק הנאשם את הסכין או "העלימו" בדרך אחרת והסתתר בבית שכנתו, הגב' כ ט, על אף שידע כי המשטרה מחפשת אותו וזאת עד שנעצר למחרת בביתה של כ, בסביבות השעה 17.30. הסכין לא נמצא עד היום.

הנאשם לא חלק על כך שהסכין שאחז בידו ננעץ בגבו של המנוח וכי פציעה זו היא שהביאה למותו. אולם, גרסתו היתה כי רדף אחרי המנוח במטרה ל"הפחידו" ולהניסו מביתו, לאחר שהמנוח וחברו ר תקפו אותו ואת אמו בחצר ביתם, ובזמן ריצתו אחרי המנוח, בקצה השביל המוביל מחצר ביתו אל הרחוב הראשי, נעצר המנוח בפתאומיות, הנאשם נתקל במנוח והסכין שהחזיק חדר, שלא במתכוון, לפלג גופו העליון של המנוח.

בהכרעת הדין דחינו, כאמור, את גרסת "התאונה" של הנאשם. עם זאת, קבענו כי אף שלא נוכל לשלול כי הנאשם התכוון לגרום למותו של המנוח, נותר בלבנו ספק סביר בעניין זה, והמאשימה לא הרימה את "נטל השכנוע" הכבד הרובץ על כתפיה להוכיח מעבר לספק סביר כי גמלה בלבו של הנאשם "החלטה להמית" את המנוח, ולכן קבענו כי ביצע עבירת "הריגה".

תסקיר שרות המבחן

מתסקירו המפורט של שרות המבחן עולה, כי הנאשם רווק, כבן 18 ו-8 חודשים. משפחת מוצאו מונה 4 ילדים, בגילאי 9-21 שנים, אביו של הנאשם עובד כחשמלאי והאם עקרת בית. עד לאירוע מושא כתב האישום התגוררה המשפחה בחיפה, אך בשל החשש מנקמת דם מצד משפחת המנוח העתיקו בני המשפחה את מקום מגוריהם ליישוב בדרום הארץ.

מצבה הסוציו-אקונומי של המשפחה בינוני והיא מוכרת לשרותי הרווחה בחיפה משנת 1997 על רקע קשיים שונים.

בפגישה עם הורי הנאשם, שיתפו הם את קצינת המבחן בכך כי הופתעו מהדקירה של בנם את המנוח ומהתוצאה של

מעשיו. לדבריהם, הנאשם אמנם היה מעורב בעבר באירוע אלים בבית הספר, אך ללא הסתבכויות נוספות. כן הוסיפו, כי הם מגנים התנהגות אלימה, אך עם זאת, במקרה זה הם סבורים כי בנם פעל בחוסר ברירה, מתוך רצון להגן על האם, אם כי ביטאו כעס על השימוש של הנאשם בסכין והביעו צער על תוצאותיו הטראגיות של האירוע.

כמו כן, אמו של הנאשם דיווחה על רגשות אשם שכן אילמלא היתה צועקת, ייתכן כי האירוע כולו היה נמנע.

שרות המבחן התרשם כי הורי הנאשם התקשו במהלך השנים להוות עבור ילדיהם דמויות סמכותיות ולהציב להם גבולות. עמדת ההורים כלפי הנאשם, הן בעבר והן כיום, מגוננת מאוד והיא בולטת במיוחד בכל הקשור לתפקודו במהלך השנים במסגרות החינוכיות כשלמעשה, על אף שהבעיות החלו אצל הנאשם, בגיל צעיר, לא נעשה כל ניסיון ממשי מצידם להשפיע עליו או להיטיב את תפקודו.

עוד עולה מהתסקיר, כי תפקודו של הנאשם במסגרות החינוכיות אופיין בקשיים לימודיים והתנהגותיים כבר מגיל צעיר, ולאחר כיתה ט' נשר מהלימודים, יצא לשוק העבודה ועבד בעבודות מזדמנות בתחום המלצרות והמחשבים. לנאשם היו קשרים חברתיים מצומצמים מאוד אך יחד עם זאת, לפי דיווח הוריו, לא התחבר לקבוצות שוליות בחברה.

עוד צוין בתסקיר, כי בעבר נבנתה לנאשם תוכנית טיפולית מטעם המחלקה לקידום נוער אולם, הנאשם והוריו לא שיתפו פעולה.

לפי התרשמות קצינת המבחן, עמדת ההורים מנעה מהם לראות את מצבו האמיתי של הנאשם ואת קשייו בתחומים השונים, וניכר כי לא היו ערים לצרכיו הרגשיים וההתפתחותיים. עמדה זו באה לידי ביטוי גם בקושי שלהם להפעיל סמכות הורית והובילה להסתבכותו בעבירות חמורות.

גם כיום - למרות התוצאה החמורה של מעשיו ושהותו הממושכת במעצר - הנאשם אינו לוקח אחריות על מעשיו ולא מבין את חומרתם.

באשר להתייחסות הנאשם לעבירה, הוא חזר בפני קצינת המבחן על גרסת "התאונה" אותה דחינו, כאמור, וניסה לצייר תרחיש לפיו חלקו במעשים מצומצם ביותר ומסתכם בכך שנטל את הסכין מהחצר ורץ אחר המנוח כדי להפחידו, ללא כל כוונה לפגוע בו או לגרום למותו, ורק כתוצאה מ"תאונה" נדקר המנוח ונפטר.

הנאשם הביע חרטה מילולית על מעשיו ואולם לעמדת קצינת המבחן הוא ממשיך לעשות "הפחתה" ("מינימיזציה") למעשיו, מתקשה לקחת אחריות מלאה על התנהגותו וממשיך להשליך את האחריות על המנוח.

שרות המבחן התייחס לעברו הפלילי של הנאשם ממנו עולה כי הנאשם הורשע בבית משפט לנוער בחיפה בשנת 2009 בעבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש והסגת גבול ונגזר עליו עונש מאסר מותנה, התחייבות ופיצוי למתלונן (יצוין, כבר עתה כי על אף שבתסקיר שרות המבחן פורטו גם תיקים סגורים של הנאשם אין זה מביא לפסלותו (ר' בעניין שימוש במידע על **תיקי מב"ד** במסגרת תסקיר שרות המבחן לעונש - דנ"פ 357/10 **פלוני נ' מדינת ישראל** (מיום

7.7.10), ואולם נבהיר כבר עתה, כי לא נתחשב במידע זה בעת גזירת העונש בעניינו.

עוד צוין בתסקיר, כי הנאשם היה בקשר עם שרות המבחן כבר משנת 2009 אך התנגד לקבלת טיפול והקשר עמו הסתיים ללא המלצה טיפולית.

באשר לתפקודו במעצר צוין, כי הנאשם עצור מיום 20.4.13, כאשר תחילה שהה בבית מעצר "אופק" ובחודש יולי הועבר לכלא "אוהלי קידר". בכלא "אופק" השתתף בלימודים וקיבל תעודה המעידה על סיום לימודים ברמה של 10-12 שנות לימוד והשתתף בקבוצת "שורשים" במסגרת תוכנית "תנופה", ובכלא "אוהלי קידר" השתלב בחינוך לתקופה קצרה אך בשל אילוצי מערכת הופסקו לימודיו.

לפי דיווח מכלא "אוהלי קידר" הנאשם זוכה לביקורים סדירים מצד בני משפחתו, נמצא במעקב העו"ס, ואין לו עבירות משמעת.

גורמי הסיכון אותם מנתה קצינת המבחן בעניינו של הנאשם, הם: חומרת העבירה שביצע ועבירות אלימות נוספות בעבר; אי לקיחת אחריות על מעשיו והכחשת ביצוע המעשה; חוסר תובנה למצבו ולצרכיו; חוסר מוכנות לעבור תהליכי טיפול בעבר; עמדות וערכים אנטי סוציאליים וסיכוי לביצוע עבירות נוספות.

בין גורמי הסיכוי בעניינו מנתה קצינת המבחן: מוטיבציה לשינוי; יכולת קוגניטיבית ומשפחה תומכת.

כללו של דבר, לנוכח חומרת העבירה, גילו של הנאשם, מצבו והתייחסותו המצמצמת את חלקו בעבירה, לא באה קצינת המבחן בהמלצה טיפולית בעניינו.

הראיות לעונש

מטעם המאשימה העיד אבי המנוח, מר ז. מ. העד פתח את דבריו בפסוק מהקוראן שפירושו הוא כי מי שהרג נפש אחת כאילו הרג עולם מלא. העד סיפר כי בנו היה "לוחם שלום" בחייו ופעל נגד אלימות, וגם באירוע זה כמו בעבר, ביקש לפתור את הסכסוך בדרכי שלום, אולם קיבל מהנאשם "סכין בגב". האב הוסיף כי המשפחה פנתה לעיריית חיפה בבקשה לקבל רישיון להקמת אנדרטה לזכרו של המנוח אשר תנציח את העיקרון המרכזי של אי אלימות בו דגל בחייו ותסייע למניעת אלימות בעתיד. לדבריו, על אף שבית המשפט קבע כי מדובר בהריגה הרי שלפי עמדתו, משפחת הנאשם רצחה את בנו ואף שיקרו לכל אורך הדרך ולכן, ביקש כי בית המשפט יטיל על הנאשם את העונש המקסימאלי הקבוע בצד העבירה, וזאת בשביל להקל, ולו במעט, על כאבה של המשפחה ולאפשר להם להמשיך לגדל את ילדתם.

מטעם ההגנה, הגיש הסנגור תעודה מבית הספר "עתיד" על סיום קורס ברמה של 10-12 שנות לימוד, בו השתתף הנאשם במסגרת המעצר (1/ס) ותעודה לפיה הנאשם סיים בהצלחה קבוצת "שורשים" במסגרת תוכנית "תנופה" בכלא

טיעוני המאשימה

ב"כ המאשימה אשר הטעימה טיעוניה בכתב (1/ס) ובעל-פה, התייחסה לעקרון המנחה המצוי בבסיסו של תיקון 113 לחוק העונשין, הוא עקרון "ההלימה", וביקשה כי בית המשפט יתחשב גם בעקרונותיו, אף על פי שאינו חל בענייננו בשל היות הנאשם קטין בעת ביצוע העבירה.

לטענתה, במקרה זה על נסיבותיו החמורות, יש להשית על הנאשם עונש ברף העליון של עבירת ההריגה, דהיינו קרוב ל-20 שנות מאסר בפועל;

בהקשר זה הטעימה ב"כ המאשימה, כי הנאשם זוכה **מחמת הספק** מעבירת הרצח, ומכאן שמעשיו היו בדרגת חומרה קיצונית והפנתה לפסיקה בה נקבע כי בעבירת הריגה שהינה על גבול עבירת הרצח, ניתן להטיל את העונש המקסימאלי.

כן הפנתה ב"כ המאשימה לנסיבות ביצוע העבירה מהן עולה, כי הנאשם היה נחוש לדקור את המנוח אף על פי שיכול היה להימנע מכך, וזאת משום שהמנוח הגיע לבית הנאשם מתוך כוונה לפתור את הסכסוך בדרכי שלום ומשום שהנאשם דקר את המנוח בגבו בשלב בו המנוח היה במנוסה אל מחוץ לחצר ביתו של הנאשם. כן הפנתה ב"כ המאשימה לכך שהנאשם עשה שימוש בסכין גדול ומסוכן.

עוד נטען, כי מקביעות בית המשפט בהכרעת הדין עולה כי התקיים אצל הנאשם "יסוד ההכנה" בעצם נטילת הסכין והנפתו לכיוון המנוח וכן, כי לא התקיים "קינטור" בפן הסובייקטיבי, וגם אלו שיקולים לחומרא.

ב"כ המאשימה הדגישה כי הנזק שנגרם כתוצאה ממעשי הנאשם הוא הנזק החמור מכל, דהיינו מותו של המנוח והמטת אסון על כל משפחתו. לדבריה, מעשיו של הנאשם פגעו בערכים החברתיים הנעלים ביותר, קדושת חיי האדם, שלמות גופו ובטחון הציבור.

בהקשר זה הפנתה ב"כ המאשימה לדברי הוריו ואחותו של הנאשם בשלב שמיעת הראיות בתיק, אודות אישיותו הטובה של המנוח, שכל מטרתו בחיים היתה אי אלימות.

עוד הדגישה ב"כ המאשימה את התנהגות הנאשם לאחר המעשה, דהיינו זריקתו את הסכין ששימש לדקירה, או העלמתו בדרך אחרת, והימלטותו לבית השכנה, שם הסתתר עד אשר אותר על-ידי המשטרה. אם לא די בכך, הרי גם כשכבר נחקר במשטרה, לא לקח הנאשם אחריות על מעשיו והשליך את האשם על המנוח.

עוד ביקשה ב"כ המאשימה להדגיש כנסיבה לחומרא את הרושם השלילי שהותיר הנאשם על בית המשפט בעדותו.

באשר לגילו של הנאשם הטעימה ב"כ המאשימה, כי הנאשם היה בן למעלה מ-17 שנים בעת ביצוע העבירה, קרוב לגיל בגירות, ומכאן שאין להקל עמו כפי שנהוג להקל עם קטינים "קטנים".

נציין גם, כי בסיכומיה בכתב ובעל-פה עתרה ב"כ המאשימה להשית על הנאשם פיצויים גבוהים לטובת משפחת המנוח אולם, לאחר שמיעת הטיעונים לעונש הודיעה ב"כ המאשימה לבית המשפט כי היא חוזרת בה מבקשתה לפסוק פיצויים לנאשם וזאת לנוכח עמדת משפחת המנוח כי הם אינם מעוניינים בפיצויים.

טיעוני ההגנה

הסנגור, אשר הטעים טיעוניו בעל-פה וטען כל שניתן לטעון לזכות מרשו, במקצועיות, דבר דבור על אופניו, הפנה לנסיבות ביצוע העבירה אשר יש בהן, לשיטתו, כדי להקל בעונשו של הנאשם, ובייחוד לכך שהאירוע כולו החל בהסגת גבול של המנוח שחדר לחצר ביתו של הנאשם, ללא התרעה וללא רשות. לדבריו, נכון אמנם כי לא ניתן לדעת את שהתרחש באותם רגעים ראשונים אולם, כפי שהעיד הנאשם, והדבר נתמך בעדויות נוספות, הוא שמע את אמו צועקת לעזרה, ומכאן שמבחינתו סבר שקרה הנורא מכל, לאימו.

הסניגור ביקש להתחשב בכך שהמנוח היה שיכור וכפי הנראה זו הסיבה שנכנס לתוך חצר ביתו של הנאשם, והראיה לכך היא שמספר שבועות קודם לכן כשהגיע המנוח לבית הנאשם כדי לנסות ולפתור את הסכסוך בין האחיות, המתין על המדרכה מחוץ לחצר, ולא נכנס פנימה.

עוד הפנה הסנגור להיות הנאשם קטין בעת ביצוע העבירות ומכאן שחלים בעניינו העקרונות של ענישת קטינים, ובראשם עקרון השיקום.

הסנגור הפנה לכך שתסקיר שרות המבחן לא נכתב על ידי קצינת המבחן שנפגשה עם הנאשם ולכך שקצינת המבחן התייחסה לתיקים שנסגרו על ידי המשטרה ללא העמדה לדין, ומכאן שיש לפקפק במהימנותו של התסקיר.

הסניגור ביקש שלא להתחשב במסקנות שרות המבחן ובהמלצותיו, שכן משדבק הנאשם בגרסתו כי לא רצה במותו של המנוח וכי האירוע התרחש כתוצאה מ"תאונה", קשה היה לקצינת המבחן לבוא בהמלצה טיפולית בעניינו. כן ביקש הסנגור להפנות לאמור בעמ' 6 לתסקיר, שם נרשם כי הנאשם מבין את חומרת מעשהו ומצטער על כך שהמנוח מת בגיל צעיר כל-כך, דבר שלדעת הסניגור, מצביע על נטילת אחריות מצד הנאשם, ומכאן שהדברים אינם מתיישבים עם התרשמות קצינת המבחן והמלצותיה.

עוד הטעים הסנגור, כי ניתן היה לראות לאורך כל הדרך ביטויים לחרטתו של הנאשם ולצערו; החל מהתנהגותו אצל השכנה כרמלה שתיארה כי הנאשם בכה, רעד והביע חרטה על המעשה, דרך התוודותו בשלב המיידית של חקירתו במשטרה כי דקר את המנוח (נעיר, כי הסנגור הפנה להתוודותו של הנאשם בפני השוטר שלומי עקיבא, אולם למעשה הנאשם התוודה עוד קודם בפני רס"ל אסף בירון - עמ' 41-42 להכרעת הדין) ולאחר מכן בעימות עם כרמלה, נפל הנאשם והתמוטט.

הסנגור ביקש כי נתחשב בכך שמשפחת הנאשם נאלצה להעתיק את מקום מגוריה לבאר-שבע בשל החשש מנקמת דם, דבר שהכביד מאוד על המשפחה מבחינה רגשית וכלכלית, ובמיוחד פגע המעבר באחיו הקטן של הנאשם אשר נזקק לטיפול.

הסניגור טען כי הנאשם עבר אף הוא טלטלה, כאשר הועבר בגיל 18 לבית מעצר "אוהלי קידר" שם הוא מצוי בחברת אנשים מבוגרים אשר עבור חלקם העבריינות היא דרך חיים.

גם הסנגור הגיש אסופת פסיקה התומכת בעמדתו העונשית וביקש לאבחן את פסקי הדין שהוגשו מטעם המאשימה, אשר לפי טענתו, אינם משקפים את הענישה הראויה במקרה שלפנינו שכן מדובר בנסיבות חמורות יותר.

כללו של דבר עתר הסנגור להקל בדינו של הנאשם ולהותיר לו אופק שיקומי.

בדבריו האחרונים אמר הנאשם:

"אני לא מבקש להגיד כלום, עורך הדין שלי אמר את הכל"
(עמ' 204 לפרוט')

דין

נפנה תחילה לכך שבנסיבות העניין, לנוכח טיב העבירה וחומרתה ובהסכמת סנגורו של הנאשם, החלטנו להרשיעו בעבירת ההריגה, שבשל היותו קטין, קבענו בהכרעת הדין כי ביצע (עמ' 204 לפרוט').

הנאשם לצערנו גרם בדקירת סכין למותו של נער צעיר, בעל מידות טובות, אהוב על משפחתו וחבריו. תיאורי הוריו, אחותו וחבריו של המנוח, בעדותם בפנינו, את אופיו המיוחד, תרומתו לקהילה, וחלומותיו הגדולים שנגדעו באחת, ממשיכים להדהד בראשו.

הנאשם במעשיו, המית אסון על המנוח, על בני משפחתו ועל כל אוהביו. הנאשם אדם צעיר, ועוד יוכל לשקם את חייו לאחר ריצוי עונשו, אך המנוח לא יקום מקברו.

על אף תוצאותיו הטראגיות של האירוע קבענו, כאמור, לאחר שמיעת הראיות, כי נותר ספק בליבו שמא לא התגבשה אצל הנאשם ההחלטה להמית את המנוח ומכאן שביצע עבירה של הריגה.

כחוט השערה וכפסע בין הרשעתו של הנאשם בעבירת "הריגה", לבין הרשעתו בעבירת "רצח בכוונה תחילה".

בתי המשפט שבו והדגישו את תפקידם במאבק נטול הפשרות באלימות המשתלטת על החברה, על אחת כמה וכמה

כאשר אלימות זו מוצאת ביטוייה בהפעלת נשק קר או חם.

וכך פסק בית המשפט העליון בע"פ 5753/04 מ"י נ' ירון רייכמן (07.02.2005):

"לאחרונה נתקלים אנו במעשי בריונות שלא ידענו בעבר. שאם בעבר יישבו צעירים, וגם מי שאינם צעירים, חילוקי דעות שביניהם בסכינים שנעצו בגופו של הזולת - "תת תרבות הסכין" קראנו לתופעה ממאירה זו [...] "סכסוכים" קראנו לאותם חילוקי דעות שאנשים מבקשים ליישבם באלימות קשה, אלא שלמרבה התמיהה והצער אין המדובר, ברוב המקרים, בסכסוכים של ממש אלא בסכסוכים שניתן לכנותם סכסוכי-זוטא. סכסוכי-זוטא אלה מעורבים בהם, על הרוב, אנשים צעירים, ועל דברים של מה-בכך נשלפת סכין וננעצת בגוף הזולת. לאחרונה, כאמור, נשלף כלי ירייה קטלני.

תופעה נוראה זו פשתה בחברתנו, היתה כמחלה ממארת, וחובה היא המוטלת עלינו, על בית-המשפט, להעלות תרומתו למלחמה קשה זו. מלחמה היא שאסור לעשות בה ויתורים, שאם נוותר ונסלח תתגבר התופעה ותלך. חברתנו הפכה להיותה חברה אלימה, ותרומתו של בית-המשפט למלחמה באלימות היא בהטלת עונשים ראויים. בבואנו לגזור עונשים על עבריינים כמשיב שלפנינו, שומה עלינו לשוות נגד עינינו לא רק את המשיב ואת צורכי שיקומו; לא רק את משפחתו הסובלת בשל מעשיו; אלא גם את הנפגעים ממעשיו של המשיב ואת הנפגעים ממעשים-בכוח שייעשו אם לא נגיב בחומרה על מעשים כמעשה המשיב."

וכך נפסק גם בע"פ 3216/01 צאלח שכאר נ' מדינת ישראל, תק-על 2002 (1) 583:

"רבו העבריינים, נגע האלימות פשה בבתינו וברחובותינו, הסכין נשלפת ודוקרת בשל מחלוקות של מה בכך ואף בשל התלהטות יצרים רגעית שלא קדם לה ריב כלשהו. העבירה של שפיכות דמים - שהיא משבע מצוות בני נח ומשלושת העבירות שעליהן 'ייהרג ולא יעבור' - היתה כמעט לדבר יום ביומו". כאשר זה המצב הרי "אם חפצים אנו לבער את הרע הזה מקרבנו, אם חפצי חיים אנו, נמצה את הדין".

נדגיש, כי בשל היות הנאשם קטין בעת ביצוע העבירה הרי שתקון 113 לחוק העונשין שעניינו "הבניית שיקול הדעת השיפוטי", אינו חל בענייננו, אלא הוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: "חוק הנוער").

יחד עם זאת, לפי סעיף 40 ט.ב) לחוק העונשין, רשאי בית המשפט להתחשב בעקרונות ובשיקולים המנחים בענישה המנויים בסעיף 1' לחוק העונשין, תוך התאמתם לענישת קטין עד כמה שסבר כי ראוי לתת להם משקל בנסיבות המקרה.

ההתאמה בין הוראות סימן א'1 לחוק העונשין העוסקות בענישת בגירים, לענישת קטינים קשה היא, כיוון שעיקר העיקרים בענישת קטין הינו שיקול השיקום על פי חוק הנוער, ואילו השיקול המרכזי והעיקרון המנחה בענישת בגירים הוא "עיקרון ההלימה" לפי סעיף 40ב. לחוק העונשין שמשמעותו, קיום יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו

ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו, דהיינו, בעיקר עיקרון הגמול.

ההבדל המרכזי בין ענישת קטינים לענישת בגירים נובע מכך שהמחוקק מודע לשוני בין שיקול הדעת של הקטין לזה של הבגיר ומנחה את בתי המשפט בראש ובראשונה לעשות מאמץ לשיקומו.

חרף העקרון שכאשר מדובר בנאשמים צעירים ראוי כי שיקולי גמול והרתעה יפנו את מקומם לשיקולים של שיקום, אין הדבר בבחינת כלל בל יעבור, ועבירות מסוימות, ביניהן אלה הנובעות מתופעת הסכינאות, מצדיקות חריגה ממנו. מה עוד שהמציאות הוכיחה שעבירות אלה מבוצעות בעיקר על ידי צעירים. על רקע זה נקבע בפסיקה, כי נוכח היקף תופעת הסכינאות ונפוצותה דווקא בקרב צעירים, גילו הצעיר של העבריין, אפילו קטין הוא, לא יהיה נסיבה מכרעת לקולא בשקילת העונש:

"גילם הצעיר של העבריינים הדוקרים בסכינים אינו יכול לשמש נימוק מספיק להקלה בעונש, נוכח העובדה שעבריינות זו נפוצה דווקא בקרב הצעירים" (ע"פ 4280/99 מדינת ישראל נ' חמזה (18.7.99)).

דברים אלו מקבלים משנה חשיבות בענייננו לנוכח היעדר המלצה טיפולית של שרות המבחן, ומכאן שנתקשה לתת לשיקול השיקום משקל של ממש בין שיקולינו, עם זאת נתחשב לקולא בגילו הצעיר של הנאשם אשר בעת ביצוע המעשים היה קטין, בשל ההנחה ששיקול דעתו של קטין אינו כשל אדם מבוגר, אך גם בעניין זה ראוי לזכור כי הנאשם היה כבן 17 ו-4 חודשים בעת ביצוע העבירות ובהקשר זה יש להבחין בין דינו של קטין "קטן" כבן 14 - 15 שנים, לדינו של מי אשר קרוב לגיל הבגירות (אם כי איננו מתעלמים מעמדת חלק משופטי בית המשפט העליון, אשר סבורים כי אפילו ראוי ששיקולי הענישה גם בעניינם של "בגירים-צעירים" יהיו קרובים יותר לשיקולי ענישת קטינים מאשר לאלה של בגירים).

כמו כן לקחנו בחשבון באופן מדוד את העובדה כי הנאשם פעל באירוע בלהט, בהשפעת האווירה שיצרו בני משפחתו, שלא בטובתו. כך, במקום שבני משפחתו יהוו גורם מרסן ודוגמה לנאשם לנהוג באיפוק, הם הסלימו את הארוע למימדים חסרי פרופורציה לנתונים האמיתיים.

מכל מקום, ברור כי כל מקרה יידון לפי נסיבותיו, ואנו סבורים, כי בנסיבות המקרה, הנורמה העונשית הראויה צריכה לתת ביטוי לצורך לעקור משורש את תת תרבות הסכין, ובהקשר זה מקובלים עלינו דברי ב"כ המאשימה, כי העבירה שביצע הנאשם קרובה לעבירת הרצח בכוונה תחילה.

וכדברי כבוד השופט חשין בעניין רנ"אח לעיל:

"בית המשפט חייב להעלות את תרומתו הצנועה במלחמה הקשה שיש לחברה בישראל באלימות הגוברת והולכת ברחובות ובבתים, ותרומה זו תמצא את ביטויה בעונשים

החמורים ששומה עליהם על בתי המשפט לגזור על מעשי אלימות שפשו במקומנו כמגיפה. עלינו למוד את הרחמים שבליבנו כמידה הראויה להם, והרי ידענו כי כל מי שנעשה רחמן במקום אכזרי סוף שנעשה אכזרי במקום רחמן. יצא הקול מבית המשפט ויילך מקצה הארץ ועד קצה. יצא הקול ויידעו הכל כי מי שירשע בעבירת אלימות ישא בעונש חמור על מעשהו. והעונש יהיה על דרך הכלל כליאה מאחורי סורג וברית. וככל שייעצם מעשה האלימות כן תארך תקופת המאסר. המערער שלפנינו נטל היתר לעצמו לקטול אדם על סיכסוך של לא-כלום. על מעשהו הרע עליו לשאת בעונש חמור, ולא נמצא לנו הצדק להתערב בעונש שנגזר עליו בבית המשפט המחוזי".

לנאשם אחריות מלאה על האירוע, שכן הוא דקר את המנוח בגבו כשהמנוח בורח מן הזירה, מבלי שהאחרון היווה עבורו ועבור משפחתו סיכון. כאמור, דחינו את טענת הנאשם לפיה היה בעצמו קורבן הנסיבות ולנוכח הפגיעה באמו נאלץ לרוץ אחר המנוח כשבידו סכין, כדי להניסו מהמקום. כן דחינו את גרסתו כי הדקירה עצמה אירעה במסגרת "תאונה", בשל עצירתו של המנוח במפתיע מריצתו. הנסיבות במקרה זה מלמדות אחרת, שכן המנוח היה כבר במנוסה בדרכו לצאת מחצר ביתו של הנאשם כשבכוונתו להימלט מהמקום, אולם כשהחל להוריד רגליו מהמדרכה לכיוון הכביש פגע הנאשם עם הסכין בגבו, כפי שנקבע בהכרעת הדין.

אם לא די בכך, גם לאחר האירוע ניסה הנאשם להיפטר מהסכין והסתתר בדירת שכנתו, אף על פי שידע כי השוטרים מחפשים אחריו. גם בהמשך לא סייע הנאשם למשטרה לאתר את הסכין ששימש לדקירת המנוח, כך שלמעשה הסכין לא נמצא עד היום.

יצוין גם, כי אין בידינו לקבל את טענת הסנגור כי האירוע החל רק משום היותו של המנוח שיכור. בהקשר זה קבענו בהכרעת הדין כי על אף שנמצא בדמו של המנוח אלכוהול בכמות בינונית, אין בכך לשנות את ממצאינו באשר לאופן התרחשות האירועים. כן הזכרנו כי הנאשם או אמו לא תיארו את המנוח כשיכור ולא טענו כי נדף ממנו ריח של אלכוהול או כי דיבורו היה כדיבורו של שיכור (עמ' 80 להכרעת הדין). מכל מקום, לנוכח הממצאים שקבענו בהכרעת הדין ולפיהם לא היתה למנוח תרומה לאירוע, ובוודאי לא בשל שכרותו, הרי שלא מצאנו כי זהו שיקול שיש בו להביא להקלה בעונשו של הנאשם.

המעשים בהם הורשע הנאשם נמצאים ברף גבוה מבחינת חומרתה של העבירה בשל הקלות הבלתי נסבלת של השימוש בסכין על ידו, ללא כל סיבה. יחד עם זאת, נציין כי הנאשם דקר את המנוח דקירה אחת בחלק העליון של הגב ולא הוכח כי הצטייד בסכין מבעוד מועד ואין זה מן הנמנע כי מצא אותו בחצר, כטענתו. גם העובדה שהנאשם לא ניגש לסייע למנוח סמוך לאחר הדקירה אינה פועלת בהכרח לחובתו, שכן בנסיבות המקרה המנוח המשיך בריצתו כמאה מטרים נוספים עד שהתמוטט, ומכאן שיתכן כי הנאשם לא הבין באותו שלב את חומרת פציעתו של המנוח.

יש להתחשב לחומרה בעברו הפלילי של הנאשם, שאף כי אינו מכביד, מעיד על כך שזו אינה

הסתבכותו הראשונה בעבירת אלימות וגם עונש המאסר המותנה שהוטל עליו בעבר, שלא הרתיעו. כן נתחשב בהיעדר המלצה טיפולית בעניינו, כאמור, ובהתרשמות שרות המבחן כי חרטתו מילולית בלבד והוא אינו לוקח אחריות מלאה על מעשיו ונוטה להשליך את האשם על המנוח.

הסניגור המלומד המציא לעיונו מספר פסקי דין בהם נגזרו על נאשמים בעבירת הריגה עונשים הנופלים בהרבה מהעונש המקסימלי, בעוד שהתביעה המציאה לעיונו פסקי דין בהם הושתו על הנאשמים עונשים המתקרבים לעונש המקסימלי הקבוע בחוק בגין עבירה זו. מבלי לפרט את כלל פסקי הדין שהונחו בפנינו, נאמר בתמצית כי פסקי הדין שהגישה המאשימה חמורים בנסיבותיהם מאלה שבפנינו, בחלקם מדובר בבגירים; בעלי עבר פלילי מכביד; אירוע אשר כלל מספר דקירות או דקירה בחזה; הצטיידות מבעוד מועד בסכין וכיו"ב נסיבות מחמירות.

גם פסקי הדין אליהם הפנה הסניגור אינם דומים לחלוטין בנסיבותיהם לאלה שבפנינו, שכן בכלם, מלבד אחד, מדובר בנאשמים שהודו בעובדות כתב האישום ולא ניהלו משפט; במקרים בהם היתה המלצה חיובית של שרות המבחן; או כאשר הנאשם הותקף על ידי המנוח, קודם לדקירה וכיו"ב.

ככלל, עיון בפסיקה הרבה בעבירות הריגה, מעלה כי רמת הענישה אינה אחידה, וגם אינה יכולה להיות כזו, משכל מקרה ומקרה נבחן לגופו, הן מבחינת נסיבות העבירה והן מבחינת הנסיבות האישיות- אם לקולא ואם לחומרא - של הנאשם הספציפי.

בדנ"פ 8473/01 חליל בן איברהים חדד נ' מדינת ישראל, תק-על 2001(4), 200, קבע הנשיא (כתוארו דאז) א. ברק, בהתייחסו לעבירת ההריגה, כי:

"עונש המקסימום הוא נקודת המוצא ולא נקודת הסיום. השופט טירקל עמד על כך כי יש להפחית מעונש זה בהתאם לפרמטרים שונים המפורטים בפסק הדין. יישום הגישה על עניינו של העותר העלה כי אכן מוצדק וראוי היה להטיל עליו את עונש המקסימום. זאת משום שלא נמצא לו "צד זכות" כלשונו של השופט טירקל שיפחית את העונש, ומשום שעניינו היה קרוב מאוד לביסוס עבירת הרצח ממנה זוכה."

ובהמשך הביע כב' הנשיא ברק את דעתו:-

"במקרה שלפנינו מצא לנכון בית משפט זה להטעים כי קם מקום להחמיר במדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירת ההריגה המערבת שימוש בסכין. בית המשפט קבע כי נקודת המוצא, ביחס לעבירה זו, צריך שתהיה רמת הענישה המקסימלית. אך בניגוד לטענת העותר לא קבע בית משפט זה כי יש לתת את עונש המקסימום בגין עבירה זו...".

יוצא אפוא, כי על אף המגמה בפסיקת בית המשפט העליון להחמיר בענישה בעבירות ההריגה, לעולם ייקבע העונש

בהתאם לנסיבות הספציפיות של כל מקרה ומקרה על פי עיקרון הענישה האינדיבידואלית שאומץ בשיטתנו המשפטית.

סברנו, כי בנסיבות המקרה, העונש הראוי לנאשם אינו העונש המקסימאלי, אך על העונש ליתן ביטוי לחומרת המעשה ולכך שלא נמצאו שיקולים רבים המטים את הכף לזכות הנאשם.

נציין, כי סברנו תחילה שראוי לחייב את הנאשם בתשלום פיצויים למשפחת המנוח. פיצוי כאמור אינו בבחינת עונש נוסף המוטל על הנאשם בגין ביצוע העבירה, ואין לראותו ככזה, אלא כפיצוי לנפגע העבירה או למשפחתו כדי לסייע להם לשקם את חייהם [ראו: רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 418 (2002)]. אולם, לנוכח בקשת המאשימה המבוססת על עמדת משפחת הנאשם שלא להשית על הנאשם תשלום פיצויים, החלטנו שלא להשית פיצויים במקרה זה.

בשל כל האמור לעיל, אנו גוזרים על הנאשם את העונשים הבאים:

א. 14 שנות מאסר בפועל, בניכוי תקופת מעצרו מיום 20.4.13 ועד היום.

ב. 3 שנות מאסר על תנאי, לבל יבצע במשך 3 שנים מיום שחרורו מן המאסר, כל עבירת אלימות מסוג פשע.

ג. שנה אחת מאסר על תנאי, לבל יבצע במשך 3 שנים מיום שחרורו מן המאסר, כל עבירת אלימות מסוג עוון או עבירה של החזקת סכין או אגרופן, או עבירה של איומים.

הודעה זכות הערעור לבית המשפט העליון תוך 45 ימים.

ניתן והודע היום, ב' חשון תשע"ה, 26.10.2014, בנוכחות הנאשם וב"כ הצדדים.